

στο μικροσκόπιο...

ΜΕΣΑ ΣΕ ΜΙΑ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΑΡΓΗΘΕΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΣΕ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ, ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ, ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

Αργοσβήνουν οι έδρες Νεοελληνικών

Της Λίνας Γιανναρού

Ακόμα δεν μπορούν να ξεπεράσουν το σοκ. Πέρυσι, οι καθηγητές του Τμήματος Νεοελληνικών Σπουδών του Κρατικού Πανεπιστημίου Τιφλίδας διαπίστωσαν ότι από τους 750 φοιτητές που γράφτηκαν στη Φιλοσοφική Σχολή, το 20% διάλεξαν ως ξένη γλώσσα τα τουρκικά, ενώ μόλις το 1% επέλεξε τα νεοελληνικά. Ποιος να το πίστευε ότι ένα τμήμα στο οποίο κάποτε για μια θέση συναγωνίζονταν πέντε φοιτητές, σήμερα θα αντιμετώπιζε το ενδεχόμενο κατάργησης λόγω του περιορισμένου ενδιαφέροντος (αντίθετα, η Διεύθυνση του Πανεπιστημίου αναγκάστηκε να καλέσει επιπλέον καθηγητές της τουρκικής). Και το παράδειγμα αυτό δεν είναι ούτε τυχαίο ούτε μεμονωμένο.

Αργά αλλά σταθερά τα τελευταία χρόνια, η μία μετά την άλλη έδρες νεοελληνικών σπουδών σε πανεπιστήμια του εξωτερικού καταργούνται, με κύριες αιτίες τη μείωση του αριθμού των φοιτητών αλλά -όπως όλα δείχνουν- και την έλλειψη ενδιαφέροντος από πλευράς ελληνικής Πολιτείας. Σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Πολιτισμού, μόλις την τελευταία πενταετία έχουν καταργηθεί οι έδρες Νεοελληνικών Σπουδών στα γερμανικά πανεπιστήμια Bochum, Λειψίας (η έδρα του Πανεπιστημίου της Λειψίας ήταν από τις αρχαιότερες της Ευρώπης) και Mainz, στο Πανεπιστήμιο της Σουηδίας και στο Πανεπιστήμιο της Ολλανδίας (σήμερα λειτουργεί η «μισή» έδρα και αναμένονται εξελίξεις). Πριν από λίγες ημέρες, επίσης, ανακοινώθηκε η κατάργηση της έδρας Νεοελληνικών στο Πανεπιστήμιο Ανατολικών Σπουδών της Νάπολης μετά 127 χρόνια συνεχούς λειτουργίας! Αξίζει να σημειωθεί ότι το ΥΠΠΟ αναφέρει ότι τα παραπάνω στοιχεία δίδονται με κάθε επιφύλαξη «ως προς την ύπαρξη και άλλων περιπτώσεων όπου δεν υπάρχει

σχετική πληροφόρηση»... Το βέβαιο είναι πάντως ότι εκεί όπου «αφαιρούνται» τα νεοελληνικά, εισέρχονται δυναμικά τμήματα ιαπωνικών, κινεζικών και ινδικών, των γλωσσών, δηλαδή των αναπτυσσόμενων βιομηχανικά κρατών.

Επιχορηγήσεις

Οι έδρες Νεοελληνικών Σπουδών στο εξωτερικό είναι περί τις 185. Μελετώντας τις υπουργικές αποφάσεις των επιχορηγήσεων των εν λόγω τμημάτων, προκύπτει ότι η πορεία «ενίσχυσης» τους από το ελληνικό κράτος είναι πτωτική. Συγκεκριμένα, το 2005 επιχορηγήθηκαν με 810.000 ευρώ, το 2006 με 690.000 ευρώ, το 2007 με 611.000 ευρώ και το 2008 με 557.000 ευρώ. Οπως διευκρινίζεται από το ΥΠΠΟ, δεν είναι σταθερό το ποσό της ετήσιας επιχορήγησης των Τμημάτων, αλλά «εξαρτάται από την πορεία λειτουργίας της κάθε έδρας και βεβαίως από τις διατιθέμενες ετήσιες πιστώσεις του ΥΠΠΟ». Πάντως, αξίζει να αναφερθεί ότι στην πλειονότητα των περιπτώσεων τα Τμήματα λαμβάνουν ετήσια επιχορήγηση της τάξης των 2.000-8.000 ευρώ.

Δεν χωρά αμφιβολία ότι οι νεοελληνικές σπουδές στο εξωτερικό διανύουν περίοδο μαρasmus, γεγονός που έχει θέσει σε συναγερμό τους -Ελληνες και ξένους- καθηγητές που χρόνια τώρα... φυλάττουν Θερμοπύλες στα ξένα αμφιθέατρα. Οπως ο καθηγητής Νεοελληνικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο του Μπέρμπινγκαμ της Αγγλίας κ. Δημήτρης Τζιόβας. «Είναι αλήθεια. Η τάση σε όλο τον κόσμο είναι πτωτική», παραδέχεται μιλώντας στην «Κ». «Τα ελληνικά εγκαταλείπονται δίνοντας τη θέση τους σε ασιατικές γλώσσες, κινεζικά, κορεάτικα, αραβικά, αλλά και γλώσσες της Ανατολικής Ευρώπης. Δεν είναι τυχαίο. Μόνο οι Πολωνοί μετανάστες στην Αγγλία φθάνουν το 1 εκατομμύριο - υπάρχει ανά-

γκη για μεταφραστές, για πολλές ειδικότητες επαγγελματιών. Υπάρχει επίσης τάση για σπουδές σε ευρύτερα αντικείμενα. Σε κάθε περίπτωση το κέντρο του ενδιαφέροντος έχει μετατοπιστεί. Δεν είναι τυχαίο ότι όταν ένας καθηγητής Νεοελληνικών συνταξιοδοτείται, η θέση δεν ανανεώνεται».

Με γνώμονα το όφελος

Το ίδιο έχει διαπιστώσει και η κ. Μάκα Καμουσάτζε, καθηγήτρια του Κρατικού Πανεπιστημίου Τιφλίδας. Οπως λέει στην «Κ», ο αριθμός των φοιτητών που παρακολουθούν τα Νέα Ελληνικά έχει μειωθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια. «Οι νέοι και στη Γεωργία σκέφτονται πια πιο «ωφελιμιστικά», ψάχνουν να σπουδάσουν κάτι που θα έχει αντίκρισμα στην αγορά εργασίας. Και δυστυχώς με την ελληνική γλώσσα δεν ανοίγονται πολλές προοπτικές». Προς στιγμήν, στη χώρα την κατάσταση φαίνεται πως σώζει το πρόγραμμα ελληνικής γλώσσας που «τρέχει» στα σχολεία από το 1996. «Κάνουμε ό,τι μπορούμε να μην χαθεί η ελληνική γλώσσα. Δεν μπορώ να πω ότι δεν βοηθά το ελληνικό κράτος, όμως θα μπορούσαν τα πράγματα να είναι καλύτερα. Γιατί να μην δίνεται για

παράδειγμα η δυνατότητα στους φοιτητές να επισκέπτονται την Ελλάδα;»

Για τον κ. Τζιόβα πάντως τα πράγματα είναι απλά. «Δεν υπάρχει στρατηγική από πλευράς ελληνικής Πολιτείας», λέει με έμφαση. «Δεν είναι απαραίτητο να στηριχθούν όλες οι θέσεις, αλλά θα πρέπει να γίνει μια εκτίμηση της κατάστασης και να στηριχθούν οι θέσεις που έχουν μέλλον. Εάν για παράδειγμα οι κάτοχοι των θέσεων δεν παράγουν ερευνητικό έργο, δεν θα επιβιώσουν ούτως ή άλλως. Δεν έχει νόημα να δίνονται εκεί χρήματα. Οχι βέβαια ότι τα 5.000 ή 6.000 ευρώ που δίνονται είναι ικανά να κρατήσουν μία θέση... Χρειάζεται πάντως στρατηγική - την οποία άλλες χώρες διαθέτουν. Πολλές χώρες για παράδειγμα ενθαρρύνουν τους φοιτητές τους να επισκέπτονται τη χώρα που σπουδάζουν. Οποιος, αντίθετα, πει ότι θέλει να έρθει να δουλέψει στην Ελλάδα, δεν θα βρει κανένα υποστηρικτικό σύστημα εδώ».

Χαριστική βολή

Σε αυτό το τοπίο, η απόφαση το 2002 της ελληνικής Πολιτείας να αποσπά Ελληνες καθηγητές στα πανεπιστήμια του εξωτερικού υπήρξε η «χαριστική βολή». Οπως αναφέρουν ακαδημαϊκοί, το στοίχημα είναι η δημιουργία μιας νέας γενιάς ξένων νεοελληνιστών που -με απλά λόγια- δεν θα «κάνουν τη δουλειά τους και θα επιστρέφουν στην πατρίδα», αλλά θα επενδύουν τη ζωή τους στη γλώσσα μας, θα δημιουργούν παράδοση και συνέχεια στη διδασκαλία της. «Η απόσπαση καθηγητών από την Ελλάδα σίγουρα δεν βοηθά», τονίζει ο κ. Τζιόβας. «Από τις έδρες αυτές έχουν αποφοιτήσει πάρα πολλά άξια παιδιά που θα μπορούσαν να διεκδικήσουν αυτές τις θέσεις. Δυστυχώς, πολλοί από αυτούς που έρχονται από την Ελλάδα κουβαλούν δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία ή δεν γνωρίζουν άλλο από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα».

Ζήτημα προβολής

Γιατί όμως θα πρέπει να μας απασχολεί η διατήρηση των εδρών νεοελληνικών σπουδών; «Για πολλούς λόγους», απαντά ο ίδιος. «Κατ' αρχήν είναι ζήτημα προβολής, εικόνας της χώρας μας. Ειδικά στην Αγγλία έχουμε «βγάλει» στο Τμήμα πάρα πολλά διδακτορικά, έχουμε στελεχωσει δηλαδή πάρα πολλά ελληνικά πανεπιστήμια. Δεν είναι τυχαίο ότι η βιβλιοθήκη μας είναι καλύτερη αυτών πολλών ελληνικών ΑΕΙ. Ολοι μπορούν να αντιληφθούν, τέλος, πόσο σημαντικό είναι να γίνονται μαθήματα ελληνικής Ιστορίας, τα οποία να παρακολουθούν ξένοι φοιτητές...»

Αποψη: Αναθεώρηση στρατηγικής

Του Κωστα Καρταλή*

Ακόμα και μια έδρα νεοελληνικών σπουδών σε απανεπιστήμιο εξωτερικού να κλείνει, πρέπει να προβληματίζει. Δυστυχώς, το τελευταίο διάστημα είναι πέντε οι έδρες που έκλεισαν ή υπολειπόμενες και οδεύουν προς κλείσιμο. Φοβάμαι ότι παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της αρμόδιας διεύθυνσης του υπουργείου Πολιτισμού, η πολιτική μας σε κεντρικό επίπεδο είναι μάλλον διαδικαστικού χαρακτήρα. Αναρωτιέμαι τι μπορεί να κάνει μια έδρα νεοελληνικών σπουδών -π.χ. στο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινού-

πολης ή σε αυτό του Σίδνεϊ- με 3.000 ευρώ οικονομική ενίσχυση το έτος. Αλλα ποσά που είναι μεγαλύτερα, π.χ. αυτό των 30.000 ευρώ για το Ελληνικό Ινστιτούτο στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, δεν παύουν να είναι ανεπαρκή όταν διαπιστώνεις τι πραγματικά μπορεί να στηρίξουν. Νομίζω ότι η Ελλάδα πρέπει να αναθεωρήσει την πολιτική της όσον αφορά τη στήριξη των τμημάτων νεοελληνικών σπουδών στο εξωτερικό.

* Ο κ. Κ. Καρτάλης είναι βουλευτής ΠΑΣΟΚ και εισηγητής Πολιτισμού.